C/2025/3976

20.8.2025

**ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ**

**της 8ης Ιουλίου 2025**

**σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Βουλγαρίας**

(C/2025/3976)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου [1], και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

**Γενικές παρατηρήσεις**

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2024/1263, που άρχισε να ισχύει στις 30 Απριλίου 2024, προσδιορίζει τους στόχους του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης, το οποίο έχει ως στόχο να προωθούνται τα υγιή και βιώσιμα δημόσια οικονομικά, η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και η ανθεκτικότητα μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, καθώς και να προλαμβάνονται τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα. Ο κανονισμός ορίζει ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή ασκούν πολυμερή εποπτεία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σύμφωνα με τους στόχους και τις απαιτήσεις που ορίζονται στη ΣΛΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο περιλαμβάνει, συγκεκριμένα, τη διατύπωση και την εποπτεία της εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων. Ο κανονισμός προωθεί επίσης την ανάληψη ιδίας ευθύνης σε εθνικό επίπεδο για τη δημοσιονομική πολιτική και τονίζει τη μεσοπρόθεσμη εστίασή της, σε συνδυασμό με πιο αποτελεσματική και πιο συνεκτική επιβολή. Κάθε κράτος μέλος πρέπει να υποβάλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο που περιέχει τις δημοσιονομικές, μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές δεσμεύσεις του, για χρονικό διάστημα τεσσάρων ή πέντε ετών, ανάλογα με τη διάρκεια της εθνικής νομοθετικής περιόδου. Η πορεία των καθαρών δαπανών [2] στα εν λόγω σχέδια οφείλει να πληροί τις απαιτήσεις του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για θέση ή διατήρηση του χρέους γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής ή για διατήρησή του σε συνετά επίπεδα κάτω από το 60 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), καθώς και για μείωση και/ή διατήρηση του ελλείμματος γενικής κυβέρνησης κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη, σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Όταν κράτος μέλος δεσμεύεται να υλοποιήσει ένα κατάλληλο σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σύμφωνα με τα κριτήρια που περιγράφονται στον κανονισμό, η περίοδος προσαρμογής μπορεί να παραταθεί κατά έως και τρία έτη.

[1] ΕΕ L, 2024/1263 της 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Οι καθαρές δαπάνες όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 2) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263: «καθαρές δαπάνες»: οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση i) των δαπανών για τόκους· ii) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων· iii) των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια· iv) των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση· v) των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας· και vi) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

(2) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([3]), με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: ΜΑΑ), άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο ΜΑΑ παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη, με την οποία επιτυγχάνεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την Ένωση, για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Σύμφωνα με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, ο ΜΑΑ ενισχύει την οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη, αποτελώντας παράλληλα την κινητήρια δύναμη για βιώσιμες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, προωθώντας ιδίως την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και καθιστώντας τις οικονομίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της Ένωσης και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

(3) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([4]) (στο εξής: κανονισμός REPowerEU), ο οποίος εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στη σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της Ένωσης από τις εισαγωγές ρωσικών ορυκτών καυσίμων. Με τον τρόπο αυτόν βοηθά να επιτευχθεί ενεργειακή ασφάλεια και να διαφοροποιηθεί ο ενεργειακός εφοδιασμός της Ένωσης, αυξάνοντας παράλληλα την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση.

(4) Στις 15 Οκτωβρίου 2021 η Βουλγαρία υπέβαλε στην Επιτροπή το οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του εν λόγω κανονισμού, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης που παρατίθενται στο παράρτημα V. Στις 4 Μαΐου 2022 το Συμβούλιο εξέδωσε την εκτελεστική απόφασή του για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Βουλγαρίας ([5]), η οποία τροποποιήθηκε δυνάμει του άρθρου 18 παράγραφος 2 στις 8 Δεκεμβρίου 2023 με σκοπό την επικαιροποίηση της μέγιστης χρηματοδοτικής συνεισφοράς για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη ([6]). Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από την έκδοση απόφασης της Επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 5, που να δηλώνει ότι η Βουλγαρία έχει επιτύχει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική επίτευξη προϋποθέτει ότι δεν έχει αναιρεθεί η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων για την ίδια μεταρρύθμιση ή επένδυση.

(5) Στις 20 Ιουνίου 2025 το Συμβούλιο, βάσει σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Βουλγαρίας ([7]). Το σχέδιο υποβλήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 11 και το άρθρο 36 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, καλύπτει την περίοδο από το 2025 έως το 2028 και παρουσιάζει δημοσιονομική προσαρμογή σε διάστημα τεσσάρων ετών.

(6) Στις 26 Νοεμβρίου 2024, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([8]), η Επιτροπή ενέκρινε την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2025, στην οποία η Βουλγαρία δεν συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ και πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2025, όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ ([9]) στις 13 Μαΐου 2025 και την κοινή έκθεση για την απασχόληση στις 10 Μαρτίου 2025.

([3]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 4ης Μαΐου 2022, για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Βουλγαρίας (ST 8091/22).

([6]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2023, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης της 4ης Μαΐου 2022 για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Βουλγαρίας (ST 15837/2023).

([7]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2025, για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Βουλγαρίας (ΕΕ C, C/2025/3700, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3700/oj).

([8]) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011 , σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΕΕ L, 306, 23.11.2011, σ. 25).

([9]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 13ης Μαΐου 2025, σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (ΕΕ C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

(7) Στις 29 Ιανουαρίου 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε την Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας, ένα στρατηγικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην ενίσχυση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της ΕΕ κατά την επόμενη πενταετία. Σε αυτήν προσδιορίζονται οι τρεις επιταγές μετασχηματισμού της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης: i) καινοτομία· ii) απανθρακοποίηση και ανταγωνιστικότητα· και iii) ασφάλεια. Για να γεφυρωθεί το χάσμα καινοτομίας η ΕΕ έχει ως στόχο να ενισχύσει τη βιομηχανική καινοτομία, να στηρίξει την ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων μέσω πρωτοβουλιών όπως η στρατηγική της ΕΕ για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και την επέκτασή τους, και να προωθήσει την υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η κβαντική υπολογιστική. Στο πλαίσιο της επιδίωξης μιας πιο πράσινης οικονομίας, η Επιτροπή παρουσίασε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για την οικονομικά προσιτή ενέργεια και μια συμφωνία για καθαρή βιομηχανία, διασφαλίζοντας ότι η μετάβαση στην καθαρή ενέργεια θα παραμείνει οικονομικά αποδοτική και φιλική προς την ανταγωνιστικότητα, ιδίως για τους ενεργοβόρους τομείς, και θα αποτελεί μοχλό ανάπτυξης. Για να μειωθούν οι υπερβολικές εξαρτήσεις και να αυξηθεί η ασφάλεια η Ένωση δεσμεύτηκε να ενισχύσει τις παγκόσμιες εμπορικές εταιρικές σχέσεις, να διαφοροποιήσει τις αλυσίδες εφοδιασμού και να διασφαλίσει την πρόσβαση σε κρίσιμες πρώτες ύλες και καθαρές πηγές ενέργειας. Οι προτεραιότητες αυτές υποστηρίζονται από οριζόντιους παράγοντες διευκόλυνσης, δηλαδή την κανονιστική απλούστευση, την εμβάθυνση της ενιαίας αγοράς, τη χρηματοδότηση της ανταγωνιστικότητας και μιας Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, την προώθηση δεξιοτήτων και ποιοτικών θέσεων εργασίας, και τον καλύτερο συντονισμό των πολιτικών της ΕΕ. Η Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας ευθυγραμμίζεται με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, διασφαλίζοντας ότι οι οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών συνάδουν με τους στρατηγικούς στόχους της Επιτροπής, ώστε να δημιουργείται μια ενοποιημένη προσέγγιση όσον αφορά την οικονομική διακυβέρνηση που να προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καινοτομία και την ανθεκτικότητα σε ολόκληρη την Ένωση.

(8) Το 2025 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται παράλληλα με την εφαρμογή του ΜΑΑ. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις παραμένουν εξίσου συναφείς για την αξιολόγηση των τροποποιημένων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με το άρθρο 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(9) Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις 2025 καλύπτουν τις βασικές προκλήσεις οικονομικής πολιτικής οι οποίες δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς από τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών προκλήσεων που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις για την περίοδο 2019-2024.

(10) Στις 4 Ιουνίου 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2025 για τη Βουλγαρία. Αξιολόγησε την πρόοδο της Βουλγαρίας όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών για τη χώρα συστάσεων και προέβη σε απολογισμό της εφαρμογής του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Βουλγαρίας. Με βάση την ανάλυση αυτή, στην έκθεση χώρας προσδιορίζονται οι πλέον πιεστικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Βουλγαρία. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Βουλγαρίας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της Ένωσης για το 2030 ως προς την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

**Αξιολόγηση της ετήσιας έκθεσης προόδου**

(11) Στις 20 Ιουνίου 2025 το Συμβούλιο συνέστησε τους ακόλουθους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών για τη Βουλγαρία: 6,2 % το 2025, 4,9 % το 2026, 4,4 % το 2027 και 4,0 % το 2028, που αντιστοιχούν στους μέγιστους σωρευτικούς ρυθμούς ανάπτυξης που υπολογίστηκαν με το 2024 ως έτος αναφοράς, ήτοι 6,2 % το 2025, 11,4 % το 2026, 16,3 % το 2027 και 21 % το 2028. Στις 2 Μαΐου 2025 η Βουλγαρία υπέβαλε την ετήσια έκθεση προόδου της ([10]) για τα σχετικά δημοσιονομικά απολογιστικά στοιχεία και προβολές, καθώς και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που ανταποκρίνονται στις κύριες προκλήσεις που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η ετήσια έκθεση προόδου αντικατοπτρίζει επίσης την εξαμηνιαία έκθεση της Βουλγαρίας σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(12) Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και οι επιπτώσεις του αποτελούν πρόκληση για την ίδια την ύπαρξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή συνέστησε στα κράτη μέλη να ενεργοποιήσουν την εθνική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης με συντονισμένο τρόπο για να στηρίξουν τις προσπάθειες της ΕΕ να επιτύχει ταχεία και σημαντική αύξηση των αμυντικών δαπανών, και η πρόταση αυτή έγινε δεκτή με ικανοποίηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 6ης Μαρτίου 2025. Κατόπιν αιτήματος της Βουλγαρίας στις 2 Μαΐου 2025, στις 8ης Ιουλίου 2025 το Συμβούλιο, κατόπιν σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση με την οποία επιτρέπει στη Βουλγαρία να αποκλίνει από τους συνιστώμενους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών και να τους υπερβεί ([11]).

([10]) Οι ετήσιες εκθέσεις προόδου για το 2025 είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_el.

([11]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Ιουλίου 2025, που επιτρέπει στη Βουλγαρία να αποκλίνει από τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών οι οποίοι καθορίζονται από το Συμβούλιο δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, (Ενεργοποίηση της εθνικής ρήτρας διαφυγής) (ΕΕ C, C/2025/3961, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3961/oj).

(13) Με βάση στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat ([12]), το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης της Βουλγαρίας αυξήθηκε από 2,0 % του ΑΕΠ το 2023 σε 3,0 % το 2024, ενώ το χρέος γενικής κυβέρνησης αυξήθηκε από 22,9 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2023 σε 24,1 % στο τέλος του 2024. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε ρυθμό αύξησης των καθαρών δαπανών 10,4 % το 2024. Στην ετήσια έκθεση προόδου, η Βουλγαρία εκτιμά ότι η αύξηση των καθαρών δαπανών το 2024 ανήλθε σε 12,3 %. Ο χαμηλότερος ρυθμός αύξησης των καθαρών δαπανών στους υπολογισμούς της Επιτροπής οφείλεται κυρίως στη λογιστική της Επιτροπής για την καταγραφή έκτακτων δαπανών το 2024. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ([13]), ο οποίος περιλαμβάνει τόσο τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, ήταν εν γένει ουδέτερος το 2024.

(14) Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση προόδου, στο μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικές προβολές της Βουλγαρίας προβλέπεται αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ σε 3,0 % το 2025, ενώ ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 3,6 % το 2025. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 2,0 % το 2025 και κατά 2,1 % το 2026, και ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα διαμορφωθεί σε 3,6 % το 2025 και σε 1,8 % το 2026.

(15) Στην ετήσια έκθεση προόδου, το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης αναμένεται να μειωθεί στο 2,9 % του ΑΕΠ το 2025, ενώ ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί σε 28,9 % έως τα τέλη του 2025. Οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 8,6 % το 2025. Στις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής το δημόσιο έλλειμμα υπολογίζεται στο 2,8 % του ΑΕΠ για το 2025. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 9,2 % το 2025. Αυτές οι υψηλότερες προβολές αύξησης των καθαρών δαπανών σε σύγκριση με την ετήσια έκθεση προόδου οφείλονται στις προβολές χαμηλότερων δαπανών που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ, καθώς και στον μικρότερο αναμενόμενο αντίκτυπο των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, έστω και σε σχέση με χαμηλότερες συνολικές δαπάνες, στις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής για το 2025. Η καταγραφή των έκτακτων δαπανών από την Επιτροπή για το 2024 συνέβαλε επίσης στη διαφορά αυτή δημιουργώντας χαμηλότερη βάση εκκίνησης για το 2024. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός, ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, προβλέπεται να είναι επεκτατικός, ίσος με 1,1 % του ΑΕΠ, το 2025. Ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί στο 25,1 % έως τα τέλη του 2025.

(16) Δαπάνες γενικής κυβέρνησης ύψους 1,0 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με μη επιστρεπτέα στήριξη («επιχορηγήσεις») από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας το 2025, έναντι 0,4 % του ΑΕΠ το 2024, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από τη μη επιστρεπτέα στήριξη του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας καθιστούν δυνατή την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα χωρίς άμεσο αντίκτυπο στο ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης και στο δημόσιο χρέος της Βουλγαρίας.

(17) Οι αμυντικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης στη Βουλγαρία ανήλθαν στο 1,6 % του ΑΕΠ το 2021 και το 2022 και στο 1,5 % του ΑΕΠ το 2023 ([14]). Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, οι αμυντικές δαπάνες προβλέπεται να διαμορφωθούν στο 1,4 % του ΑΕΠ το 2024 και στο 2,6 % του ΑΕΠ το 2025. Αυτό αντιστοιχεί σε αύξηση κατά 1,2 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 2024. Η περίοδος ενεργοποίησης της εθνικής ρήτρας διαφυγής (2025-2028) επιτρέπει στη Βουλγαρία να ιεραρχήσει εκ νέου τις δημόσιες δαπάνες ή να αυξήσει τα κρατικά έσοδα, έτσι ώστε οι υψηλότερες αμυντικές δαπάνες σε διαρκή βάση να μην υπονομεύσουν τη δημοσιονομική βιωσιμότητα μεσοπρόθεσμα.

(18) Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, οι καθαρές δαπάνες της Βουλγαρίας προβλέπεται να αυξηθούν κατά 9,2 % το 2025. Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής, η αύξηση των καθαρών δαπανών της Βουλγαρίας το 2025 προβλέπεται να υπερβεί τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης, με απόκλιση ([15]) της τάξης του 1,1 % του ΑΕΠ το 2025. Ωστόσο, η προβλεπόμενη απόκλιση είναι εντός των ορίων ευελιξίας της εθνικής ρήτρας διαφυγής με βάση τις τρέχουσες προβολές για τις αμυντικές δαπάνες.

([12]) Eurostat – Δείκτες ευρώ, 22.4.2025.

([13]) Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο αυτές που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και αυτές που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης.

([14]) Eurostat, δημόσιες δαπάνες βάσει της ταξινόμησης των κρατικών λειτουργιών (COFOG). Λόγω μεθοδολογικών διαφορών μεταξύ των ορισμών της COFOG και του ΝΑΤΟ, οι δαπάνες που βασίζονται στον ορισμό της COFOG ενδέχεται να διαφέρουν από τις δαπάνες που βασίζονται στον ορισμό του ΝΑΤΟ.

([15]) Από το 2026 τα στοιχεία αυτά θα εμφανίζονται στον λογαριασμό ελέγχου που θεσπίζεται με το άρθρο 22 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263.

(19) Η ετήσια έκθεση προόδου δεν περιλαμβάνει δημοσιονομικές προβολές πέραν του 2025. Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων, οι εαρινές προβλέψεις 2025 της Επιτροπής προβλέπουν έλλειμμα γενικής κυβέρνησης ύψους 2,8 % του ΑΕΠ το 2026. Οι εξελίξεις αυτές αντιστοιχούν σε αύξηση των καθαρών δαπανών κατά 1,7 % το 2026. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός, ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται τόσο από εθνικά όσο και από ενωσιακά κονδύλια, προβλέπεται να είναι συσταλτικός, ίσος με 0,8 % του ΑΕΠ, το 2026. Σύμφωνα με τις προβολές της Επιτροπής, ο λόγος του χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ θα αυξηθεί στο 27,1 % έως τα τέλη του 2026. Η αύξηση του λόγου του χρέους προς το ΑΕΠ το 2026 αντανακλά κυρίως ένα σταθερό πρωτογενές έλλειμμα άνω του 2 % και τη συνεχιζόμενη αποκλιμάκωση του πληθωρισμού κατά την περίοδο των προβλέψεων, σε συνδυασμό με αυξανόμενα επιτόκια.

**Βασικές προκλήσεις πολιτικής**

(20) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του εν λόγω κανονισμού, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Αυτές αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Εντός αυτού του αυστηρού χρονικού πλαισίου, είναι αναγκαίο να ολοκληρωθεί η αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας για να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της Βουλγαρίας μέσω της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, ενώ παράλληλα θα διασφαλίζεται η κοινωνική δικαιοσύνη. Η ανακοίνωση της Επιτροπής «NextGenerationEU — Ο δρόμος προς το 2026», η οποία εκδόθηκε στις 4 Ιουνίου 2025, αποσαφηνίζει το εφαρμοστέο χρονοδιάγραμμα για τη λήξη του μηχανισμού και παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη για τη βελτιστοποίηση της εφαρμογής του έως τις 31 Αυγούστου 2026, μεταξύ άλλων σχετικά με τον τρόπο περαιτέρω εξορθολογισμού των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), καθορίζει τις βασικές επιλογές που πρέπει να εξεταστούν κατά την αναθεώρησή τους, και τονίζει τη σημασία του προσεκτικού κοινού σχεδιασμού ενόψει της υποβολής των τελευταίων αιτήσεων πληρωμής το 2026. Προκειμένου να εκπληρωθούν οι δεσμεύσεις του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας έως τον Αύγουστο του 2026, η Βουλγαρία πρέπει να επιταχύνει επειγόντως την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων, αντιμετωπίζοντας τις σχετικές προκλήσεις. Η ταχεία συμπερίληψη κεφαλαίου για το REPowerEU στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας είναι απαραίτητη για τη χρηματοδότηση πρόσθετων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων προς στήριξη των στρατηγικών στόχων της Βουλγαρίας και της ΕΕ στον τομέα της ενέργειας και της πράσινης μετάβασης. Ειδικότερα, αυτές αφορούν τη διατήρηση συνεκτικής προσέγγισης πολιτικής για την υλοποίηση των προβλεπόμενων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, καθώς και τη διασφάλιση ανταγωνιστικών και αποτελεσματικών διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων, ώστε να καταστεί δυνατή η έγκαιρη πραγματοποίηση των προγραμματισμένων επενδύσεων. Η συστηματική συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών παραμένει αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η ευρεία ανάληψη ιδίας ευθύνης για την επιτυχή υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(21) Η εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, τα οποία περιλαμβάνουν στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ), έχει επιταχυνθεί στη Βουλγαρία. Είναι σημαντικό να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη διασφάλιση της ταχείας εφαρμογής των εν λόγω προγραμμάτων, ενώ παράλληλα να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός τους επιτόπου. Η Βουλγαρία λαμβάνει ήδη μέτρα στο πλαίσιο των οικείων προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης, με παράλληλη ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Ταυτόχρονα, η Βουλγαρία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με την (ενεργειακή) φτώχεια και την κοινωνική ένταξη, την ποιότητα και τη συμπεριληπτικότητα της εκπαίδευσης, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την ένταξη των ευπαθών ομάδων στην αγορά εργασίας και την ενεργειακή μετάβαση, η οποία εξακολουθεί να έχει καίρια σημασία για τη μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα, καθώς και την ανταγωνιστικότητα, όπου η περαιτέρω εστίαση στην ανάπτυξη στρατηγικών τεχνολογιών θα μπορούσε να παράσχει νέες ευκαιρίες. Σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([16]), η Βουλγαρία οφείλει —στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των ταμείων της πολιτικής συνοχής— να επανεξετάσει κάθε πρόγραμμα λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που προσδιορίστηκαν στις ειδικές για τη χώρα συστάσεις του 2024. Οι προτάσεις της Επιτροπής που εκδόθηκαν την 1η Απριλίου 2025 ([17]) παρατείνουν την προθεσμία για την υποβολή αξιολόγησης —για κάθε πρόγραμμα— των αποτελεσμάτων της ενδιάμεσης επανεξέτασης πέραν της 31ης Μαρτίου 2025. Παρέχουν επίσης δυνατότητες ευελιξίας για την επιτάχυνση της υλοποίησης των προγραμμάτων και κίνητρα για τα κράτη μέλη ώστε να διαθέσουν πόρους της πολιτικής συνοχής σε πέντε στρατηγικούς τομείς προτεραιότητας της Ένωσης, και συγκεκριμένα την ανταγωνιστικότητα στις στρατηγικές τεχνολογίες, την άμυνα, τη στέγαση, την ανθεκτικότητα των υδάτων και την ενεργειακή μετάβαση, καθώς και σε επενδύσεις για δεξιότητες σε τομείς προτεραιότητας, διατηρώντας παράλληλα στα προγράμματα του ΕΚΤ+ την έμφαση στα άτομα που βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση.

([16]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων (ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159).

([17]) Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης – COM(2025) 123 final.

(22) Η πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) παρέχει την ευκαιρία για επενδύσεις σε μια βασική στρατηγική προτεραιότητα της ΕΕ μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητάς της. Η STEP διοχετεύεται μέσω 11 υφιστάμενων ταμείων της ΕΕ. Τα κράτη μέλη μπορούν να συμβάλουν και αυτά στο πρόγραμμα InvestEU για τη στήριξη επενδύσεων σε τομείς προτεραιότητας. Η Βουλγαρία θα μπορούσε να αξιοποιήσει με βέλτιστο τρόπο τις πρωτοβουλίες αυτές για να στηρίξει την ανάπτυξη ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογιών.

(23) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις στις οποίες ανταποκρίνονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ, η Βουλγαρία θα πρέπει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις εναπομένουσες προκλήσεις που σχετίζονται με την ποιότητα της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, τη μακροχρόνια περίθαλψη και την κοινωνική ένταξη. Πρόσθετες προκλήσεις, οι οποίες υπονομεύουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και την ανταγωνιστικότητα, είναι μεταξύ άλλων η λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, συμπεριλαμβανομένης της ανεξαρτησίας των ρυθμιστικών αρχών, η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων και η καθοδήγηση της έρευνας και της καινοτομίας. Περαιτέρω προκλήσεις σχετίζονται με τον ακόμη υψηλό βαθμό εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, τη συνεχιζόμενη ενεργειακή φτώχεια, τις ανεπαρκώς ανεπτυγμένες βιώσιμες υποδομές μεταφορών και την κακή διαχείριση των αποβλήτων και των υδάτων.

(24) Όπως αναφέρεται στην Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας, όλα τα ενωσιακά, εθνικά και τοπικά θεσμικά όργανα πρέπει να καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες για τη θέσπιση απλούστερων κανόνων και την επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών. Η Επιτροπή έχει θέσει φιλόδοξους στόχους για τη μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης: κατά τουλάχιστον 25 % και κατά τουλάχιστον 35 % για τις ΜΜΕ· και έχει δημιουργήσει νέα εργαλεία για την επίτευξη αυτών των στόχων, συμπεριλαμβανομένων συστηματικών ελέγχων του αποθέματος νομοθεσίας της ΕΕ βάσει προσομοιώσεων ακραίων καταστάσεων και της ενίσχυσης του διαλόγου με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Για να ανταποκριθεί στη φιλοδοξία αυτή, η Βουλγαρία πρέπει επίσης να αναλάβει δράση. Το 66 % των επιχειρήσεων θεωρούν ότι η πολυπλοκότητα των διοικητικών διαδικασιών αποτελεί πρόβλημα για την εταιρεία τους κατά την ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας στη Βουλγαρία ([18]). Η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται από τη δημόσια διοίκηση παραμένει ανεπαρκής, με σημαντικές περιφερειακές ανισότητες. Η συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων θεωρούν ότι η διαφθορά είναι ευρέως διαδεδομένη και αποτελεί πρόβλημα κατά την ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι άλλες κύριες προκλήσεις για το επιχειρηματικό περιβάλλον περιλαμβάνουν την υψηλή διοικητική επιβάρυνση και τα κανονιστικά εμπόδια. Τα ζητήματα αυτά θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με την περαιτέρω ψηφιοποίηση των διοικητικών υπηρεσιών και τη μείωση του κόστους της έναρξης επιχείρησης. Οι διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων συχνά στερούνται ανταγωνισμού ή ποιότητας, στοιχείο που συχνά οδηγεί σε έλλειψη υποψηφίων ή σε επιτυχείς προσφυγές. Οι κίνδυνοι διαφθοράς στις δημόσιες συμβάσεις παραμένουν υψηλοί, αποτρέποντας τη συμμετοχή των επιχειρήσεων λόγω εικαζόμενης μεροληψίας στις προϋποθέσεις και τις αξιολογήσεις. Οι ρυθμιστικοί φορείς αντιμετωπίζουν περιορισμούς σε επίπεδο πόρων και συχνά υπόκεινται σε πολιτική επιρροή, στοιχείο που υπονομεύει την ανεξαρτησία τους και την ποιότητα του έργου τους. Οι μεγάλες διαφορές στους μισθούς στις ρυθμιστικές αρχές και μεταξύ αυτών περιορίζουν το πεδίο για την προσέλκυση εμπειρογνωμόνων υψηλού επιπέδου.

(25) Το επίπεδο των επενδύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη (Ε&Α) στη Βουλγαρία είναι πολύ χαμηλό και η κατανομή τους μη αποδοτική, στοιχεία που συνεπάγονται χαμηλό αντίκτυπο και χαμηλή αποτελεσματικότητα, κυρίως όσον αφορά τη δημόσια Ε&Α. Το 2023 οι δημόσιες δαπάνες για Ε&Α ανήλθαν σε ποσοστό 0,28 % του ΑΕΠ έναντι 0,72 % που ήταν ο μέσος όρος της ΕΕ. Επιπλέον, οι δεσμοί μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας και των επιχειρήσεων παραμένουν περιορισμένοι. Το χαμηλό επίπεδο των δαπανών για Ε&Α επιδεινώνεται από τη διασπορά των δημόσιων κονδυλίων σε πολλά ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ερευνητικούς οργανισμούς. Οι αδυναμίες αυτές οδηγούν σε χαμηλή παραγωγή καινοτομίας, όπως αποδεικνύεται από το χαμηλό ποσοστό έντασης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και τον αριθμό επιστημονικών δημοσιεύσεων, παραπομπών και επιστημονικών συνδημοσιεύσεων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, ο οποίος είναι κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ.

(26) Η πρόσβαση σε καθαρή και οικονομικά προσιτή ενέργεια και η μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα εξακολουθούν να αποτελούν ζητήματα προτεραιότητας για τη Βουλγαρία. Η χώρα είχε τις τέταρτες υψηλότερες τιμές χονδρικής πώλησης ηλεκτρικής ενέργειας το 2024, κάτι που οφείλεται εν μέρει στην περιορισμένη διασυνδεσιμότητα μεταξύ Νοτιοανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης, καθώς και στη συνεχιζόμενη εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα, τα οποία αντιπροσωπεύουν περίπου το 25 % της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, σε συνδυασμό με την περιορισμένη διαθεσιμότητα ευέλικτων τεχνολογιών χωρίς ορυκτά καύσιμα. Η αναβληθείσα μεταρρύθμιση της ελευθέρωσης της λιανικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας εμποδίζει τη μετάβαση σε καθαρή και οικονομικά προσιτή ενέργεια, καθώς η έλλειψη έκθεσης σε μηνύματα τιμών οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης, ιδίως στις ώρες αιχμής, κατά τις οποίες καλύπτεται από ευέλικτες ικανότητες, συμπεριλαμβανομένων περιθωριακών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ορυκτά καύσιμα. Η Βουλγαρία καταγράφει σημαντικές επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων, οι οποίες αντιπροσωπεύουν περίπου το 0,82 % του ΑΕΠ της, χωρίς να έχει προγραμματιστεί σταδιακή κατάργηση πριν από το 2030. Ειδικότερα, οι επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων οι οποίες ούτε αντιμετωπίζουν την ενεργειακή φτώχεια με στοχευμένο τρόπο ούτε ανταποκρίνονται σε πραγματικές ανησυχίες για την ενεργειακή ασφάλεια θα μπορούσαν να αποτελέσουν κατά προτεραιότητα αντικείμενο σταδιακής κατάργησης. Στη Βουλγαρία, οι επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων, όπως οι εγγυημένες τιμές αγοράς για σταθμούς συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και το κρατικό διάταγμα για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας από τον θερμοηλεκτρικό σταθμό «Maritsa East II» είναι οικονομικά μη αποδοτικές, διαιωνίζουν την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και αποθαρρύνουν την απανθρακοποίηση των τομέων της ηλεκτρικής ενέργειας και της θέρμανσης.

([18]) Έκτακτη έκθεση του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τη στάση των επιχειρήσεων απέναντι στη διαφθορά στην ΕΕ (Απρίλιος 2024).

(27) Η υιοθέτηση της ανανεώσιμης ενέργειας επιβραδύνθηκε στη Βουλγαρία. Το 2024 η χώρα πρόσθεσε 1 GW νέας δυναμικότητας ανανεώσιμης ενέργειας (κυρίως ηλιακά φωτοβολταϊκά στοιχεία), που συνιστά μείωση από 1,2 GW το προηγούμενο έτος. Οι πολύπλοκες και χρονοβόρες διαδικασίες αδειοδότησης δημιουργούν εμπόδια στην εγκατάσταση νέας χερσαίας αιολικής δυναμικότητας, στοιχείο που αποδεικνύεται από την έλλειψη νέας δυναμικότητας τα τελευταία χρόνια. Το δυναμικό των υπεράκτιων εγκαταστάσεων αιολικής ενέργειας παραμένει αναξιοποίητο λόγω της έλλειψης κανονιστικού πλαισίου, ειδικότερα για τον ορισμό περιοχών επιτάχυνσης για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την κατάρτιση σχεδίου ανάπτυξης δικτύου για τις παράκτιες περιοχές. Μολονότι η Βουλγαρία δημιούργησε νομική βάση για τον ορισμό περιοχών ζωνών προτεραιότητας για εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας το 2023 στο πλαίσιο μεταρρύθμισης βάσει του σχεδίου ανάπτυξης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), εξακολουθεί να μην έχει ορίσει τις εν λόγω περιοχές.

(28) Τα συστήματα τηλεθέρμανσης στη Βουλγαρία βρίσκονται συχνά σε κακή τεχνική κατάσταση και τα περισσότερα λειτουργούν κυρίως με φυσικό αέριο ή άνθρακα.

(29) Η ανεπαρκής δυναμικότητα βραχυπρόθεσμης αποθήκευσης και η ανάγκη εξάρτησης από μονάδες παραγωγής που λειτουργούν με ορυκτά καύσιμα συγκαταλέγονται στους βασικούς παράγοντες συμβολής σε μία από τις υψηλότερες διακυμάνσεις των τιμών χονδρικής στην ΕΕ με μέση ημερήσια διακύμανση των τιμών χονδρικής της τάξης των 185 EUR/MWh το 2024. Η περιορισμένη ρευστότητα στην αγορά χονδρικής λόγω της μερικής ελευθέρωσης και του συστήματος αντιστάθμισης για τους επιχειρηματικούς χρήστες έχει παρεμποδίσει επί μακρόν τις δυνατότητες συγκέντρωσης και απόκρισης ζήτησης, μειώνοντας την ευελιξία του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπλέον, η έλλειψη πλήρους ελευθέρωσης της αγοράς λιανικής θα συνεχίσει να υπονομεύει την ευελιξία του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας.

(30) Στη Βουλγαρία η δυναμικότητα σύνδεσης με το δίκτυο για τις εγκαταστάσεις ανανεώσιμης ενέργειας είναι όλο και πιο περιορισμένη, ιδίως σε επίπεδο διανομής, στοιχείο που απαιτεί πρόσθετες επενδύσεις στο δίκτυο για τη διαχείριση της συνεχούς ενσωμάτωσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

(31) Η ενεργειακή φτώχεια εξακολουθεί να αποτελεί διαρθρωτική πρόκληση, καθώς το ποσοστό των ατόμων που αδυνατούν να θερμάνουν επαρκώς τα σπίτια τους παραμένει πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Μολονότι η Βουλγαρία ενέκρινε νομικό ορισμό της ενεργειακής φτώχειας το 2023 στο πλαίσιο μεταρρύθμισης βάσει του ΣΑΑ, δεν έχει ακόμη προσδιορίσει τον πληττόμενο πληθυσμό ούτε έχει σχεδιάσει αποτελεσματικά και στοχευμένα καθεστώτα στήριξης.

(32) Η ενεργειακή ένταση και οι συνδεόμενες με την ενέργεια εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου του τομέα της μεταποίησης στη Βουλγαρία παραμένουν μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Η ενεργειακή ένταση του τομέα της μεταποίησης μειώθηκε μεταξύ του 2017 και του 2022 σε 2,45 GWh/EUR ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας (ΑΠΑ), αλλά παραμένει σημαντικά υψηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ (1,05 GWh/EUR ΑΠΑ). Η προώθηση της ενεργειακής απόδοσης στη μεταποίηση — ιδίως στους ενεργοβόρους τομείς— και η μείωση της βιομηχανικής χρήσης ενέργειας θα συμβάλουν στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας για την οικονομία.

(33) Οι μεταφορές είναι ο τομέας που παράγει τις περισσότερες εκπομπές στη Βουλγαρία, με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τις οδικές μεταφορές να αυξάνονται σημαντικά μεταξύ του 2005 και του 2023, ενώ μειώθηκαν συνολικά στην ΕΕ. Απαιτούνται περαιτέρω μέτρα για την παροχή κινήτρων για την υιοθέτηση καθαρών μεταφορών στη Βουλγαρία, όπως μεγαλύτερη προώθηση των δημόσιων μεταφορών, για παράδειγμα με την ανάπτυξη της υπηρεσίας ενιαίου εισιτηρίου για τις δημόσιες μεταφορές, τον εκσυγχρονισμό των σιδηροδρομικών υποδομών και τον εξηλεκτρισμό των υπόλοιπων σιδηροδρομικών γραμμών, την ανάπτυξη διασυνοριακής σιδηροδρομικής συνδεσιμότητας, την εγκατάσταση υποδομών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων και την εφαρμογή ζωνών χαμηλών εκπομπών σε αστικοποιημένες περιοχές.

(34) Η βιώσιμη διαχείριση των υδάτων και των αποβλήτων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση στη Βουλγαρία. Η χώρα εξακολουθεί να έχει περιορισμένη θεσμική ικανότητα για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Απαιτείται περισσότερη δράση για την ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών, την ανάπτυξη εργαλείων παρακολούθησης και μοντελοποίησης και τη βελτίωση της υποβολής εκθέσεων και του σχεδιασμού σε υποεθνικό επίπεδο. Το επενδυτικό κενό στη διαχείριση των υδάτων για την εκπλήρωση των απαιτήσεων της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα και της οδηγίας για τις πλημμύρες εκτιμάται σε 439 εκατ. EUR ετησίως.

(35) Υψηλό ποσοστό μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν διαθέτουν βασικές δεξιότητες στα μαθηματικά, στην ανάγνωση και στις φυσικές επιστήμες, στοιχείο που αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τη μεταγενέστερη ανάπτυξη δεξιοτήτων. Στο Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών (PISA) του ΟΟΣΑ για το 2022, περίπου το ήμισυ των ατόμων ηλικίας 15 ετών στη Βουλγαρία είχαν χαμηλές επιδόσεις στα μαθηματικά, στην ανάγνωση και στις φυσικές επιστήμες, με ακόμη υψηλότερα ποσοστά μεταξύ των μαθητών από μειονεκτούντα περιβάλλοντα. Οι χαμηλές επιδόσεις συνδέονται επίσης με τα σχολικά προγράμματα σπουδών, τα οποία εξακολουθούν να βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στη γνώση. Δεν υπάρχει επαρκής χρήση προσεγγίσεων με βάση τις ικανότητες και με επίκεντρο τον εκπαιδευόμενο, ενώ ελάχιστη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων και στις ικανότητες στους τομείς των φυσικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM). Η ποιότητα της διδασκαλίας πάσχει από αδυναμία προσέλκυσης ταλέντων στο επάγγελμα, εν μέρει λόγω της έλλειψης συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης και κατάρτισης προσαρμοσμένης στις ανάγκες των εκπαιδευτικών. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ανισότητες που βασίζονται σε κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, με υψηλό βαθμό κοινωνικού διαχωρισμού που επηρεάζει τα σχολεία και οξύνει τις μαθησιακές ανισότητες.

(36) Η βουλγαρική αγορά εργασίας εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από στενότητα, με χαμηλό ποσοστό ανεργίας 4,2 % το 2024 και οι εργοδότες αναφέρουν συνολική ανάγκη άνω των 260 000 επιπλέον εργαζομένων, αριθμός που αντιστοιχεί περίπου στο 9 % των ατόμων που απασχολούνται επί του παρόντος. Παρότι το ποσοστό των νέων (15-29 ετών) που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης απασχόλησης ή κατάρτισης μειώθηκε, εξακολουθεί να υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ κατά 1,7 εκατοστιαίες μονάδες. Παρά τις ελαφρές βελτιώσεις το 2024, το χάσμα στην απασχόληση των ατόμων με και χωρίς αναπηρία παραμένει ένα από τα υψηλότερα στην ΕΕ, φθάνοντας τις 35,4 εκατοστιαίες μονάδες το 2024. Το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων που έχουν ολοκληρώσει μόνο την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι κατά 42 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από εκείνο των ατόμων με τριτοβάθμια εκπαίδευση, διαφορά σημαντικά μεγαλύτερη σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ. Επιπλέον, οι Ρομά αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες όσον αφορά την εύρεση εργασίας, καθώς μόλις το 47 % αυτών εργάζονται. Οι πρόσφατες θετικές καθαρές μεταναστευτικές ροές δεν επαρκούν για να αντισταθμίσουν τη μείωση του εργατικού δυναμικού και τη μετανάστευση νέων εργαζομένων υψηλής ειδίκευσης στο εξωτερικό. Αυτές οι προκλήσεις στην αγορά εργασίας επιδεινώνονται από τις ελλείψεις και τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Οι ψηφιακές δεξιότητες του ενεργού πληθυσμού παραμένουν σημαντικά χαμηλές, καθώς το 40,1 % των εργαζομένων (ηλικίας 25-64 ετών) διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Επιπλέον, οι ελλείψεις δεξιοτήτων επιδεινώνονται από τον χαμηλό βαθμό στον οποίο η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) και η τριτοβάθμια εκπαίδευση ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ιδίως σε τομείς που σχετίζονται με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Επιπλέον, η Βουλγαρία ανέφερε ένα από τα χαμηλότερα επίπεδα συμμετοχής των ενηλίκων στη μάθηση στην Ένωση κατά την τελευταία δεκαετία, το οποίο ανήλθε σε 9,5 % το 2022 σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ που ήταν 39,5 %.

(37) Ο κίνδυνος κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας παραμένει υψηλός, ιδίως για τα παιδιά, τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, τα άτομα με αναπηρία και τους Ρομά. Οι δαπάνες για παροχές κοινωνικής προστασίας στη Βουλγαρία είναι από τις χαμηλότερες στην ΕΕ (18,3 % έναντι του μέσου όρου της ΕΕ που ήταν 26,8 % του ΑΕΠ το 2023), ιδίως για την κοινωνική πρόνοια, τα οικογενειακά επιδόματα και τα επιδόματα ανεργίας. Η επάρκεια του ελάχιστου εισοδήματος είναι πολύ χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ (19,1 % έναντι 56,3 % του ορίου της φτώχειας το 2023). Μόνο το 25,1 % των βραχυχρόνια ανέργων έλαβαν επιδόματα το 2024. Η περιορισμένη ικανότητα του συστήματος να μειώσει τη φτώχεια αναδεικνύει την ανάγκη βελτίωσης της αποδοτικότητας, της κάλυψης και της αποτελεσματικότητας. Το 2024 οι κοινωνικές μεταβιβάσεις (εξαιρουμένων των συντάξεων) μείωσαν τη φτώχεια κατά μόλις 27,7 %, ποσοστό χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (34,4 %). Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων θα συμβάλει επίσης στη στήριξη της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης, σύμφωνα με την ανάλυση δεύτερου σταδίου ανά χώρα που πραγματοποίησαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής με βάση το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης ([19]).

(38) Παρά τις αυξήσεις στις δαπάνες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης από το 2019, η αποτρεπτή θνησιμότητα δεν μειώθηκε στη Βουλγαρία και παρέμεινε πάνω από το διπλάσιο του μέσου όρου της ΕΕ, στοιχείο που υποδηλώνει ανεπάρκειες στο σύστημα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Παρά την πρόσφατη μείωση του ποσοστού των άμεσων πληρωμών από τους ασθενείς για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, το ποσοστό αυτό παραμένει το υψηλότερο στην ΕΕ. Ο αριθμός των νοσηλευτών και των γενικών ιατρών στη Βουλγαρία μειώθηκε εκ νέου το 2023. Σήμερα υπάρχουν κατά μέσο όρο λιγότεροι από ένας νοσηλευτής ανά ιατρό και το ποσοστό των εν ενεργεία νοσηλευτών ανά 1 000 κατοίκους παραμένει μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ, στοιχείο που υπονομεύει την πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες και την ποιότητά τους. Το 2023 πάνω από το 40 % των νοσηλευτών και το 50 % των ιατρών ήταν ηλικίας 55 ετών και άνω, στοιχείο το οποίο, σε συνδυασμό με τη συγκέντρωση εργατικού δυναμικού και εγκαταστάσεων σε αστικές περιοχές, υπονομεύει την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας μακροπρόθεσμα.

ΣΥΝΙΣΤΑ στη Βουλγαρία να λάβει μέτρα το 2025 και το 2026 προκειμένου:

1. Να ενισχυθούν οι συνολικές δαπάνες για την άμυνα και την ασφάλεια και η ετοιμότητα, παράλληλα δε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του χρέους σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 6ης Μαρτίου 2025. Να τηρήσει τους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών που συνέστησε το Συμβούλιο στις 20 Ιουνίου 2025, αξιοποιώντας παράλληλα το περιθώριο βάσει της εθνικής ρήτρας διαφυγής για υψηλότερες αμυντικές δαπάνες.

2. Λαμβανομένων υπόψη των ισχυουσών προθεσμιών για την έγκαιρη ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, να επιταχύνει επειγόντως την υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Να επιταχύνει την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής (ΕΤΠΑ, ΤΔΜ, ΕΚΤ+, ΤΣ), αξιοποιώντας, ανάλογα με την περίπτωση, τις ευκαιρίες που προσφέρει η ενδιάμεση επανεξέταση. Να αξιοποιηθούν με βέλτιστο τρόπο τα μέσα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών που παρέχονται από το πρόγραμμα InvestEU και την πλατφόρμα «Στρατηγικές Τεχνολογίες για την Ευρώπη», με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

3. Να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας μέσω της βελτίωσης της λειτουργίας και της ικανότητας της δημόσιας διοίκησης, μεταξύ άλλων και σε περιφερειακό επίπεδο. Να απλουστεύσει τις κανονιστικές ρυθμίσεις, να βελτιώσει τα ρυθμιστικά εργαλεία και να μειώσει τη διοικητική επιβάρυνση για να δημιουργήσει ίσους όρους ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις. Να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των μέτρων για την καταπολέμηση της διαφθοράς, ιδίως σε υποθέσεις διαφθοράς υψηλού επιπέδου. Να βελτιώσει την ποιότητα των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων και να ενισχύσει την ανεξαρτησία και τη λειτουργία των ρυθμιστικών αρχών. Να αυξήσει τον αντίκτυπο και την αποτελεσματικότητα των δημόσιων επενδύσεων στην Ε&Α εστιάζοντας την έρευνα και την καινοτομία σε λιγότερα ιδρύματα, καθώς και να βελτιώσει την εμπορευματοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

([19]) SWD(2025) 95 – Ανάλυση ανά χώρα δεύτερου σταδίου σχετικά με την κοινωνική σύγκλιση σύμφωνα με το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης (SCF), 2025.

4. Να μειώσει την εξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα, μεταξύ άλλων με την προώθηση της ελευθέρωσης της αγοράς, την επιτάχυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιδίως με τον καθορισμό περιοχών με ταχεία αδειοδότηση για εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας. Να λάβει συγκεκριμένα μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων, μεταξύ άλλων με την κατάργηση των επιδοτήσεων για τη στήριξη της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και της τηλεθέρμανσης με βάση τον άνθρακα. Να αυξήσει την ευελιξία του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας για να μειώσει την αστάθεια των τιμών χονδρικής, ιδίως με τη διεύρυνση του πεδίου συγκέντρωσης και απόκρισης ζήτησης και με τη διασφάλιση επαρκούς δυναμικότητας αποθήκευσης. Να αναβαθμίσει την υποδομή του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας σε επίπεδο διανομής με την ανάπτυξη υποδομών έξυπνων δικτύων και με την αναβάθμιση γραμμών και υποσταθμών. Να αντιμετωπίσει την ενεργειακή φτώχεια με την ανάπτυξη επικαιροποιημένου συστήματος πληροφοριών για τα νοικοκυριά που πλήττονται από ενεργειακή φτώχεια και τα ευάλωτα από ενεργειακή άποψη νοικοκυριά και με τη στήριξή τους με στοχευμένα μέτρα πολιτικής. Να ενθαρρύνει τη λήψη μέτρων ενεργειακής απόδοσης στη βιομηχανία. Να προωθήσει την ανάπτυξη και τη χρήση βιώσιμων αστικών, δημόσιων και σιδηροδρομικών μεταφορών, μεταξύ άλλων επιταχύνοντας την ανάπτυξη των αναγκαίων υποδομών. Να βελτιώσει τη διαχείριση των υδάτων και των αποβλήτων με την αντιμετώπιση των θεσμικών αδυναμιών και την επένδυση σε υποδομές για τη διασφάλιση της βιώσιμης χρήσης των πόρων.

5. Να ενισχύσει τη διδασκαλία και τη μάθηση με βάση τις ικανότητες. Να βελτιώσει την ποιότητα της διδασκαλίας με αρχική και συνεχή κατάρτιση καθώς και κατάρτιση βασισμένη στις ανάγκες των εκπαιδευτικών. Να βελτιώσει την ποιότητα, τη συνάφεια με την αγορά εργασίας και τη συμπεριληπτικότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, μεταξύ άλλων για τους Ρομά και άλλες μειονεκτούσες ομάδες. Να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις εργατικού δυναμικού με την αποτελεσματική εφαρμογή μέτρων για την αύξηση του επιπέδου απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία, των ατόμων με χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, των Ρομά και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων. Να ενισχύσει την απόκτηση δεξιοτήτων για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας και τη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Να προωθήσει την κοινωνική ένταξη βελτιώνοντας την πρόσβαση σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες απασχόλησης και κοινωνικές υπηρεσίες και παρέχοντας αποτελεσματικότερη στήριξη του ελάχιστου εισοδήματος. Να βελτιώσει την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, μεταξύ άλλων με την περαιτέρω μείωση των άμεσων πληρωμών από τους ασθενείς και την αντιμετώπιση των ελλείψεων και της άνισης κατανομής των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της προσβασιμότητας και της ικανότητας του συστήματος υγείας.

Βρυξέλλες, 8 Ιουλίου 2025.

*Για το Συμβούλιο*

*Η Πρόεδρος*

S. LOSE